

10

DE PSI-VERMOGENS: DE RELATIE TUSSEN BINNEN EN BUITEN

Het is een fascinerend voorbeeld van synchroniciteit dat zowel natuurkundigen als parapsychologen de term “psi” gebruiken voor datgene wat nog onbekend is, “een merkwaardig verbaal inzicht dat zou kunnen wijzen op een gemeenschappelijke grond tussen twee disciplines.”⁸⁵

Psi, de naam van een Griekse letter, wordt gebruikt om zogenaamde paranormale vermogens aan te duiden – telepathie, precognitie, helderziendheid, helderhorendheid, en psychokinese (het vermogen van de geest de beweging van externe fysieke voorwerpen te beïnvloeden, zoals bij het gooien van dobbelstenen). Het onderzoek van deze vermogens behoort traditioneel tot het domein van de parapsychologie.

Telepathische, precognitieve en andere paranormale ervaringen komen vaak spontaan voor. Renée Haynes schreef: “Verbazingwekkend, onherhaalbaar, uiterst persoonlijk zoals dergelijke gebeurtenissen mogen zijn, het feit dat ze optreden, dat bepaalde hallucinaties, indrukken tijdens het waken en levendige dromen in verband gebracht kunnen worden met objectieve gebeurtenissen die aan de betreffende persoon niet bekend waren, ver weg, lang geleden of nog niet gebeurd, is keer op keer aangetoond, zowel voor als na het systematische onderzoek ernaar dat in de tachtiger jaren van de vorige eeuw begon.... Tal van spontane gevallen van het paranormale... zijn getoetst en geverifieerd door bewijzenprocedures die in een rechtszaal geaccepteerd zouden worden.”⁸⁵

Het denkvermogen/hersenen-vraagstuk heeft direct te maken met het onderwerp van de psi-vermogens. Als men beweert dat het denkvermogen het resultaat is van de hersenen, dan moeten paranormale vermogens ofwel worden ontken-

ofwel worden verklaard in fysische termen. Pogingen om een fysische verklaring te vinden hebben geen succes gehad, en daardoor wordt hun bestaan door mechanicisten meestal verworpen.

Veel wetenschappers hebben echter hun houding ten aanzien van de parapsychologie veranderd van vijandigheid en negativiteit naar een erkenning dat het gaat om een mogelijk belangrijk terrein van onderzoek.

Het verband tussen hersentoestanden en paranormale waarnemingen is heel interessant, zoals Arthur Osborn, een veteraan-onderzoeker van dit terrein, heeft opgemerkt:

Natuurlijk is de toestand van de hersenen belangrijk bij het ontvangen van paranormale indrukken. Een merkwaardig feit dat naar voren komt is dat, terwijl de hersenen voldoende bloedtoevoer nodig hebben om alert, normaal te kunnen functioneren, het omgekeerde vaak het geval is wanneer informatie ontvangen wordt langs paranormale weg, zoals tijdens de slaap of in trance.... Passiviteit van de hersenen gaat vaak vooraf aan onderbewuste activiteit. Het lijkt bijna wel dat als de hersenen niet onderworpen zijn aan intense zintuigelijke indrukken, zijn ontvankelijkheid voor andere niveaus van bewustzijn toeneemt. Dit kan de verklaring zijn achter de praktijk van het vasten en van strenge oefeningen die bij sommige religieuze disciplines voorkomen. Ook kunnen personen die in diepe slaap gehypnotiseerd zijn, en onbewust zijn op het normale niveau, kennis putten uit bronnen die zich buiten het bereik van het lichaam bevinden. Deze en andere overwegingen ontronen de hersenen als het enige instrument om kennis te vergaren, en versterken de conclusie dat het een eindstation is voor de ontvangst van informatie uit diepere niveaus van ons bewustzijn.¹¹⁵

Het wetenschappelijke onderzoek van de parapsychologie gaat tenminste terug tot de oprichting (in 1882) in Londen

Serieuze onderzoekers ontdekken en beoordelen opnieuw een breed spectrum van gegevens die in het verleden verworpen zijn of zelfs belachelijk zijn gemaakt, omdat ze niet verenigbaar waren met het oude paradigma. Tegelijkertijd komt een enorme hoeveelheid revolutionaire observaties tevoorschijn uit bewustzijnsonderzoek in het laboratorium, psychedelische therapie, ervaringsgerichte psychotherapieën, veldonderzoek in de antropologie, parapsychologie en thanatologie.

Parapsychologische onderzoekers als J.B. Rhine, Gardner Murphy, Stanley Krippner, Jules Eisenbud, Charles Tart, Elmer en Alyce Green, Arthur Hastings, Russell Targ en Harold Puthoff hebben nauwkeurig wetenschappelijk onderzoek verricht dat suggereert dat telepathie, zien op afstand, psychische diagnose en genezing, Poltergeist-verschijnselen of psychokinese bestaan. Deze tak van onderzoek heeft de aandacht getrokken van moderne fysici en het is een serieuze theoretische uitdaging geworden om deze nieuwe bevindingen in te passen in het nieuwe paradigma.

Stanislav Grof⁶⁰

Behalve dat het de conventionele noties van fysieke ruimte en tijd weersprekt, betekent het psi-onderzoek (zoals de moderne fysica) een uitdaging voor het vertrouwde idee van wat je 'epistemologische ruimte' zou kunnen noemen, d.w.z. de 'ruimte' die de kenner van het gekende scheidt. De parapsychologie kent haar eigen 'meetprobleem', wat we het 'experimentator-effect' hebben genoemd... [het probleem van het onderscheiden tussen de onderzoeker en zijn of haar experiment]. Mogen we dan voor de parapsychologie niet dezelfde conclusie trekken als we deden voor de quantumfysica? Niet alleen is heelheid een inherente eigenschap van de waargenomen verschijnselen, ook wordt de waarnemer zelf opgenomen als een aspect van deze heelheid.

Steven M. Rosen¹³³

van de Society for Psychological Research. Later werd een onderzoekscentrum opgericht aan de Duke University in North Carolina, waar wijlen dr. J.B. Rhine vele jaren werkte, vanaf de vroege dertiger jaren. Het is misschien niet erg bekend dat zich onder degenen die parapsychologie bestudeerd hebben enkele Nobelprijswinnaars in fysica en geneeskunde, hoogleraren in de filosofie en leden van de Royal Society en van de Soviet Academy of Science bevinden.⁸⁵

Zonder twijfel is het de nieuwe fysica die de parapsychologie in een respectabeler licht heeft gesteld. Het idee van het ruimte/tijd-continuüm helpt ons om de tijd te zien als een ondeelbare heelheid die nu voor ons aanwezig is, met inbegrip van dat wat we beschouwen als verleden en toekomst. Als dat zo is, dan is precognitie misschien een tijdelijke glimp van die heelheid. En als sub-atomaire deeltjes over enorme afstanden ogenblikkelijk met elkaar kunnen communiceren, kunnen mensen dan niet af en toe het vermogen bezitten om zich bewust te worden van iets wat zich ergens in de ruimte afspeelt?

Het idee dat alle gebeurtenissen in de natuur met elkaar verbonden zijn door betekenis berust op de occulte metafysica, die stelt dat bewustzijn het belangrijkste veld van ervaring is, en dat alle gebeurtenissen op een bepaalde manier zinvol zijn, of een conceptuele component bezitten die ze begrijpelijk en belangrijk maken. Een complementair concept in het Westen is het idee van de aangeboren harmonie of 'sympathie' van alle dingen, zoals door Hippocrates, Philo en Theophrastus werd verondersteld. Deze sympathie werd als verklaring aangevoerd voor elke vorm van gelijktijdigheid; het is een belangrijk element in de alchemie en de astrologie. De grote Arabische (soefi-)filosoof Ibn Arabi zag in de acausaliteit van spontane gebeurtenissen een bewijs dat het hele universum een theofanie is, die door de voortdurende creativiteit van de goddelijke Verbeelding gemanifesteerd wordt – die ook werkzaam is in de mens, en die het voor hem mogelijk maakt het kosmische proces waar te nemen en eraan deel te nemen.

Emily B. Sellon

Je kunt zelfs volhouden dat de psi-verschijnselen helemaal niet fantastischer zijn dan de verschijnselen van de quantumfysica of de relativiteit van ruimte en tijd.

De psi-vermogens suggereren op weer een andere manier de onscheidbaarheid van denkvermogen en materie, en meer in het bijzonder de innerlijke band tussen de kenner en het gekende. Hier is een sprekende anekdote die David F. Peat verhaalt in zijn eerder genoemde boek over synchroniciteit:

Een jonge vrouw is op bezoek bij vrienden als iedereen in het huis opeens een kaars ruikt die is uitgegaan. Ondanks een grondig onderzoek van de kamers kan de bron van deze geur niet gevonden worden en het is zeker dat er die dag in het huis geen kaars is aangestoken.... Later op de avond ontvangt de vrouw een transatlantisch telefoontje dat haar zegt dat haar vader onverwacht een operatie moet ondergaan. Een paar weken later overlijdt haar vader en haast de vrouw zich naar het huis van haar ouders. Op de ochtend van de begrafenis ziet de vrouw een groot schilderij dat oorspronkelijk aan haar ouders als huwelijkscadeau gegeven was van zijn plaats aan de muur vallen....

Het is alsof de vrouw een knooppunt was waarin gebeurtenissen uit de buitenwereld, uit verleden en toekomst, heenstreamden en waaruit de synchronistische verschijnselen tevoorschijn kwamen. De ziekte van haar vader en zijn aanstaande dood, de smartelijke reactie van haar familie, en haar eigen gevoelens lijken zich in haar te hebben samengepakt en kwamen tevoorschijn als het verschijnsel van de uitgewaaide kaars – *voordat het telefoontje ontvangen was*. De gebeurtenissen die in die kamer plaatsvonden, en die zich richtten op het verschijnsel van de uitgewaaide kaars, vertegenwoordigen in het klein het drama van de dood van de vader en de terugkeer van de vrouw naar het huis van haar ouders.¹¹⁸

Geen enkele vorm van helderziendheid leidt tot heldere spirituele visie. Maar spirituele visie en inzicht kunnen, als zij in die richting getraind worden, leiden tot ware en nauwkeurige helderziendheid. De getrainde helderziende... leert gebruik te maken van een evenwichtig en beheerst denkvermogen.... [Toch] is spirituele visie van een geheel andere orde. Zij kan niet uitgedrukt worden in symbolen, noch in de vorm van woorden.... Spirituele visie verandert iemand bovendien, en hij kan nadien nooit meer dezelfde zijn als hij was. Maar zelfs de hogere vormen van helderziendheid hoeven iemand niet te veranderen. Hij kan nog steeds even persoonlijk, dom, dwaas en verwaand zijn als tevoren. Want helderziendheid die niet wordt ondersteund door diep spiritueel inzicht, zowel in zichzelf als in anderen, behoort tot de persoonlijkheid, en neigt er inderdaad toe deze persoonlijkheid zich belangrijker dan ooit te laten voelen, omdat hij zich beter voelt dan de gewone 'blinde' mensen om hem heen. Zintuiglijke vormen van waarneming trekken een grenslijn tussen subjectief en objectief, binnen en buiten.... Een gelijksoortig onderscheid moet te zijner tijd ontwikkeld worden in het psychische organisme, zodat het individu het verschil kent tussen het produkt van zijn eigen denken en datgene wat buiten de sfeer van zijn persoonlijke denkvermogen bestaat. Het is ook noodzakelijk het verschil te leren tussen waarnemingen van psychische voorwerpen, zoals een geestverschijning, en visioenen, die in feite archetypische uitdrukkingsvormen zijn van de spirituele ervaring van de mens.

Phoebe D. Bendit*

Een belangrijke vraag die opduikt bij het nadenken over psi-vermogens is deze: hoe verhouden ze zich tot spirituele visie? Wijlen Phoebe D. Bendit, die zelf een begaafd helderziende was en bovendien theosofo, gaf het volgende antwoord. Terwijl een getrainde helderziende helderziendheid voor verschillende doeleinden kan gebruiken, van onderwijs tot ge-

---

**Spiritual and Psychic Vision*, een door de Theosophical Society in Amerika uitgegeven pamflet.

neeskunde en operaties, en van kunst tot psychologie, mag helderziendheid nooit verward worden met spirituele visie. Zij legde er de nadruk op dat alle vormen van zintuiglijke en buiten-zintuiglijke waarneming *verdelen*, terwijl spirituele visie *verenigt* – zonder de verschillen die door de zintuigen zijn opgemerkt te verdoezelen.

Ik durf te stellen dat de psi-vermogens tenminste latent in ieder van ons aanwezig zijn en dat velen van ons de spontane werking ervan hebben waargenomen in zichzelf, op belangrijke, minder belangrijke of onbenullige manieren. Zij zijn in het geheel niet van dezelfde orde als spirituele visie, zoals Bendit uitlegt. Toch zijn ze intrigerend en belangrijk in de zin dat ze de onderlinge verbondenheid van onze fysieke en mentale, of onze innerlijke en uiterlijke werelden bevestigen. Om dezelfde reden is de parapsychologie interessant in de zin dat ze onze overtuiging versterkt over de uiteindelijke convergentie en complementariteit van de verschillende vormen van kennis en ervaring.

